

ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ДНІПРОВСЬКИЙ ІНСТИТУТ МЕДИЦИНИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

Тетяна ЛЕЩЕВА

20 25 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Патофізіологія

повна назва навчальної дисципліни

ступінь освіти

магістр

галузь знань

22 Охорона здоров'я

шифр і назва галузі знань

спеціальність

222 Медицина

код і найменування спеціальності

освітньо-професійна
програма

Медицина

назва освітньо-професійної програми

статус дисципліни

обов'язкова

Дніпро-2025

Розробники:

Науково-педагогічні працівники кафедри
соціально-гуманітарних та біомедичних
дисциплін

Гарант освітньо-професійної
програми:

проф., д.мед.н. Довгаль М.А.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних та біомедичних дисциплін

Завідувач кафедри

проф., д.мед.н. Марина Довгаль

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії,
протокол від 19.03.2025 р. №1.

Голова методичної комісії

проф., д.мед.н. Марина Довгаль

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Патофізіологія» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки магістрів спеціальності (222 Медицина) галузі знань (22 Охорона здоров'я).

Предметом навчальної дисципліни є загальні закономірності виникнення, розвитку та завершення хвороби, а також особливості функціонування організму людини на рівні клітин, органів, систем і організму хворого в цілому. Вищенаведені аспекти є основою для розуміння та засвоєння клінічної картини захворювань, з одного боку, а з іншого - для формування клінічного мислення з подальшим використанням одержаних знань у практичній роботі лікаря.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні студентами медичної біології, анатомії, гістології, цитології і ембріології, латинської мови, фізіології, етики, філософії, екології, медичної та біологічної фізики, медичної хімії, біологічної, біоорганічної та неорганічної хімії, фармакології та інтегрується з цими дисциплінами. Формує уявлення про загальні закономірності виникнення, розвитку і завершення різноманітних порушень життєдіяльності організму. Закладає основи для вивчення студентами особливостей етіології, патогенезу захворювань ротової порожнини, що передбачає формування умінь застосування знання з патологічної фізіології в процесі подальшого навчання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Патофізіологія» є:

- 1) формування обсягу знань з питань причин та умов виникнення типових патологічних процесів;
- 2) вивчення механізмів розвитку хвороб та їх клінічних проявів, ускладнень та наслідків;
- 3) вивчення методів патофізіологічних досліджень: клінічного спостереження та патофізіологічного експерименту;
- 4) вивчення основних закономірностей порушення життєдіяльності організму в умовах хвороби на різних рівнях його організації (молекулярний, субклітинний, клітинний та ін.);
- 5) формування розуміння щодо загальних принципів профілактики та лікування хвороб.

Метою викладання навчальної дисципліни «Патофізіологія» є формування системних знань про хворобу та загальні закономірності виникнення і розвитку різних захворювань, формування у студентів поняття складності і діалектики

взаємовідносин шкідливих і захисно-пристосувальних компонентів патологічних процесів; забезпечення теоретичної бази для подальшого вивчення інших медико-біологічних дисциплін.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів освіти таких компетентностей:

Загальна компетентність за освітньо-професійною програмою

ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК4	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
ЗК5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК7	Здатність працювати в команді.
ЗК8	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ЗК11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
ЗК13	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
ЗК14	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахова компетентність за освітньо-професійною програмою

ФК2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
ФК3	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
ФК6	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.
ФК7	Здатність до діагностування невідкладних станів.
ФК8	Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.
ФК11	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
ФК17	Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
ФК24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
ФК25	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.

Навчальна дисципліна забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання за освітньо-професійною програмою

ПРН 1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ПРН2	Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
ПРН3	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки з позиції доказової медицини у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
ПРН4	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми
ПРН5	використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
ПРН8	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта
ПРН21	Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
ПРН23	Застосовувати в професійній діяльності та професійному саморозвитку сучасні цифрові, інформаційно-комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення
ПРН24	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.
ПРН25	Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
ПРН26	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.
ПРН28	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.
ПРН31	Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи й безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціума - як фахівцями, так і нефахівцями; вміти приймати рішення самостійно, нести відповідальність за свої дії; ефективно працювати в команді, керуючись принципами лідерства та взаємоповаги

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів –6	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна
Загальна кількість годин -180	Спеціальність: 222 «Медицина»	Рік підготовки: 3
		Семестр 5-6й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 110 самостійної роботи студента – 70	Освітньо-кваліфікаційний рівень: II магістерський	Лекційні - 40
		Практичні - 70
		Самостійна робота –70
		Вид контролю: екзамен

3.1. Теми лекцій

Тема лекції		Кількість годин
1	Вчення про хворобу. Патологія реактивності і резистентності	2
2	Алергія	2
3	Порушення периферичного кровообігу	2
4	Запалення	2
5	Патологія тканинного росту. Пухлини	2
6	Гіпоксія	2
7	Порушення вуглеводного обміну	2
8	Порушення водно-електролітного балансу	2
9	Порушення кислотно-основної рівноваги	2
10	Патофізіологія системи крові. Анемії	2
11	Лейкоцитози. Лейкопенії. Лейкози	2
12	Патофізіологія серця. Серцева недостатність	2
13	Патофізіологія зовнішнього дихання	2
14	Патофізіологія системи травлення	2
15	Патофізіологія печінки	2
16	Патофізіологія нирок	4
17	Патофізіологія ендокринної системи	2
18	Патофізіологія нервової системи	4
Усього		40

3.2. Теми практичних занять

Тема заняття	Кількість годин
Вчення про хворобу. Загальне вчення про етіологію та патогенез	2
Патогенна дія фізичних факторів	2
Роль спадковості, конституції, вікових змін в патології	2
Патологія реактивності. Порушення імунологічної реактивності	2
Алергія	2
Підсумковий контроль змістовного модуля 1	2
Типові порушення периферичного кровообігу та мікроциркуляції	2
Запалення	2

Гарячка	2
Патологія тканинного росту. Пухлини	2
Гіпоксія	2
Підсумковий контроль змістовного модуля 2	2
Голодування	2
Порушення вуглеводного обміну	2
Порушення водно-електролітного обміну	2
Порушення кислотно-основної рівноваги	2
Порушення білкового та жирового обміну	2
Підсумковий контроль змістовного модуля 3	2
Патофізіологія системи крові. Анемії, спричинені крововтратою	2
Гемолітичні анемії та анемії, спричинені порушенням еритропоезу	2
Лейкоцитози. Лейкопенії. Лейкози	2
Порушення системи гемостазу	2
Підсумковий контроль змістовного модуля 4	2
Недостатність кровообігу. Патофізіологія серця	2
Вінцева недостатність. Аритмії	2
Патофізіологія кровоносних судин	2
Патофізіологія зовнішнього дихання	2
Підсумковий контроль змістовного модуля 5	2
Патофізіологія системи травлення. Недостатність травлення	2
Патофізіологія печінки. Недостатність печінки	2
Патофізіологія нирок. Ниркова недостатність	2
Патофізіологія екстремальних станів	1
Підсумковий контроль змістовного модуля 6	1
Патофізіологія ендокринної системи. Загальні порушення	2
Порушення функції щитоподібної, паращитоподібної, наднирникових та статевих залоз	2
Патофізіологія нервової системи	2
Усього	70

3.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
	Не заплановано	

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Завдання для самостійної роботи за темами

№ з/п	Тема самостійної роботи	Кількість годин
1	Вчення про хворобу. Загальне вчення про етіологію та патогенез Патогенна дія фізичних факторів	3
2	Роль спадковості, конституції, вікових змін в патології . Патологія реактивності. Порушення імунологічної реактивності. Алергія	3
3	Типові порушення периферичного кровообігу та мікроциркуляції	3
4	Запалення. Гарячка	3
5	Патологія тканинного росту. Пухлини	3

6	Гіпоксія	3
7	Голодування. Порушення вуглеводного обміну	3
8	Порушення водно-електролітного обміну. Порушення кислотно-основної рівноваги	3
9	Порушення білкового та жирового обміну	3
10	Патофізіологія системи крові. Анемії, спричинені крововтратою	3
11	Гемолітичні анемії та анемії, спричинені порушенням еритропоезу	3
12	Лейкоцитози. Лейкопенії. Лейкози	3
13	Порушення системи гемостазу	3
14	Недостатність кровообігу. Патофізіологія серця. Вінцева недостатність. Аритмії	4
15	Патофізіологія кровоносних судин. Патофізіологія зовнішнього дихання	3
16	Патофізіологія системи травлення. Недостатність травлення	4
17	Патофізіологія печінки. Недостатність печінки	3
18	Патофізіологія нирок. Ниркова недостатність	4
19	Патофізіологія екстремальних станів	3
20	Патофізіологія ендокринної системи. Загальні порушення	4
21	Порушення функції щитоподібної, паращитоподібної, наднирникових та статевих залоз	3
22	Патофізіологія нервової системи	3
	Усього	70

5. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється за 200-бальною шкалою.

5.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень наведені у Положенні про оцінювання результатів навчання здобувачів освіти у ПЗВО «ДНІПРОВСЬКИЙ ІНСТИТУТ МЕДИЦИНИ ТА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я».

5.2. Форми і критерії поточного оцінювання

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському, практичному/лабораторному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань лабораторних/практичних робіт.

Оцінювання поточної успішності студента здійснюється на кожному занятті (теоретичні знання та практичні навички) шляхом виставлення до журналу академічної успішності оцінки за національною чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2»):

Оцінка «5» (відмінно) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення навчальних першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде

відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок, вільно володіє державною мовою.

Оцінка «4» (добре) – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, вільно володіє державною мовою; але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичного завдання.

Оцінка «3» (задовільно) – здобувач освіти в основному опанував теоретичні знання навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача освіти невпевненість або відсутність стабільних знань; виконуючи завдання практичного характеру, виявляє неточності, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, на достатньому рівні володіє державною мовою.

Оцінка «2» (незадовільно) – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до таблиць 1 та 2.

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються ДЗ або екзаменом)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-	162	3.27-3,29	131

		4,06			
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		

4.32-4,34	173	3.55-3,56	142
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139

Види поточного контролю: усний, письмовий (різновидом є тестовий).

Форми поточного контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, проведення термінологічних диктантів, розв'язання письмових завдань, написання есе, розв'язання практичних ситуацій тощо.

Для здійснення поточного контролю викладачем розробляється методичне забезпечення з тієї чи іншої навчальної дисципліни (перелік питань та завдань практичного змісту, тестові завдання тощо).

5.3. Структура підсумкового семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма підсумкового семестрового контролю – *екзамен*.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела інформації

1. Патофізіологія: підручник / за ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця, М.В. Кришталя. - К.: Медицина, 2015. - 752 с.
2. Атаман О. В. Патофізіологія: в 2 т. Загальна патологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. заклад / О.В. Атаман. - Вінниця: Нова книга, 2012. - 592 с : іл.
3. Патологічна фізіологія / за ред. М.С. Регеди, А.І. Березнякової. - В-во "Магнолія 2006". - Львів - 2011. - 490 с.

Додаткові джерела інформації

1. Атаман О.В. Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях / О.В. Атаман - Вінниця: Нова Книга, 2021, - 6-те вид. оновл. і доповн. - 568 с.

Інтернет-ресурси :

Основні:

1. Центр тестування - база ліцензійних тестових завдань «Крок» - 1
<http://testcentr.org.ua/>
2. OMIM (Online Mendelian Inheritance in Man) - An Online Catalog of Human Genes and Genetic Disorders <http://omim.org/>

Допоміжні:

1. Веб-сайти університетів та електронні ресурси мережі «Інтернет»